

Officine Grandi Riparazioni – čiastočne obnovený interiér pred inštaláciou výstavy

„CHRÁMY“ INDUSTRIÁLNEJ REVOLÚCIE V TURÍNE

Rozsiahlosť komplexu objektov Officine Grandi Riparazioni (OGR), Veľkých opravných dielní na údržbu lokomotív, ilustruje dôležitosť, akú zohral rozvoj železníc v procese premeny Turína na priemyselné mesto. Pôsobivá a zároveň stroho jednoduchá architektúra priestraných hál, ktoré sú situované dnes už v súvisle zastavanom území, ako aj ich spoločensko-historické pozadie, predurčilo charakter nového využitia. Talianski architekti 5+1AA navrhli novú architektúru pre výstavné priestory tak, že sa len zľahka dotýka pôvodných konštrukcií a necháva naďalej dýchať priemyselnú atmosféru, ktorá podfarbuje súčasné kultúrne podujatia.

História

Ťažiskový význam Turína, ktorý leží v Piemontskom regióne neďaleko francúzskych hraníc, ešte v polovici 19. storočia nesúvisel s priemyslom. Turín bol významným kultúrnym a politickým centrom, ako hlavné mesto Savojska a neskôr zjednoteného Talianska. Keď po roku 1865, prišlo o titul hlavného mesta, zameralo sa na rozvoj aktivity, s ktorou je dodnes prevažne spájané – s priemyselnou výrobou. Priemysel bol situovaný predovšetkým pozdĺž riek a hlavných sietí infraštruktúry. V procese industrializácie hrali kľúčovú úlohu železnice, ktoré zlepšovali dopravu a spájali Taliansko so severnejšími časťami Európy.

So železnicami úzko súvisí výstavba komplexu objektov dielní OGR, ktoré boli postavené v rokoch 1884 a 1895, pozdĺž jednej zo železničných sietí

nazývanej „chrbtica“, pre potreby údržby a opráv najskôr parných, neskôr elektrických lokomotív. Dielne OGR predstavovali mimoriadne významný prírastok prvej etapy rozvoja priemyslu v Turíne – v tom čase na západnom okraji mesta – na území, ktoré sa nazývalo „grandi servizi“ (veľké služby), súčasťou ktorého bolo aj väzenie, jatky alebo dobytčí trh.

Začiatkom 20. storočia pokrývali plochu až 190 000 m² a boli najväčším závädom v Turíne. Pracovalo tu až 2 000 ľudí, ktorí boli ubytovaní v robotníckej kolónii Borgo San Paolo, jednej z najväčších v meste. Pracovníci dielní boli vysoko kvalifikovaní a podliehali prísnemu školeniu. Počet zamestnancov dielní OGR prekročila až automobilka FIAT v roku 1911. K definitívnemu uzatvoreniu dielní prišlo v 90. rokoch 20. storočia. V tom čase vrcholilo v Turíne

obdobie de-industrializácie, teda hromadného ústupu priemyselnej výroby.

Architektúra Veľkých opravných dielní

Rozsiahly komplex sa skladá z dvoch dlhých budov – jednolodových hál – prepojených ďalším objektom do pôdorysu písmena H. Haly sú zastrešené šedovými a sedlovými strechami. Architektúra komplexu bola navrhnutá skupinou inžinierov vedených Callistom Cancellierom, inšpirovaná podobnými zariadeniami v Európe. Tehlové murivo obvodových stien je v exteriéri ozvláštnené nepravidelným kamenným obkladom, horizontálne deleným tehlovými pásmi. Interiéry hál sú členené liatinovými stĺpmi. Objekty sú presvetlené strešnými svetlákmi a pravidelným radom vysokých, oblúkovo ukončených okenných otvorov.

Exteriér – hlavný nástup do areálu, nádvorie vysypané antukou farebne oživuje pôvodné kamenné fasády

Konverzia

Koncom 20. storočia došlo k ďalšej etape urbanistického vývoja, ktorý súvisel aj s obnovou cestných osí a revitalizáciou upadajúcich mestských priestranstiev. V roku 1995 bol schválený nový územný plán mesta, ale pre ďalšie využitie priestoru dielni OGR nepriniesol jednoznačné riešenie. Navrhovaných bolo niekoľko možností nového využitia územia. Časť dielni OGR bola zbúraná – ustúpila potrebám rozširujúcej sa Polytechnickej univerzity v Turíne, avšak najreprezentatívnejšie objekty ostali zachované: bývalá kovácku a sústružnícka dielňa a dominantná budova elektrárne, nazývanej „Duomo“ (katedrála). Vďaka ich symbolickému významu pre panorámu tejto časti mesta boli určené pre potreby tretieho sektoru. Objekty dielni zostali naďalej

majetkom štátnych železníc, ale do prenájmu ich dostalo na obdobie 30 rokov mesto.

Už začiatkom roka 2008 bola časť dielni sprístupnená verejnosti vďaka čiastkovej obnove hál, pre potreby dočasných výstav a kultúrnych podujatí. Ďalšia obnova súvisela s renováciou okolitej infraštruktúry. Viedla k dokončeniu projektu konverzie priemyselných hál pre potreby výstav, kultúrnych aktivít a prislúchajúcich služieb pre návštevníkov. Architekti Alfonso Femia a Gianluca Peluffo z ateliéru 5+1AA sa snažili maximálne podčiarknuť historický význam a architektonický výraz zachovaného komplexu a pretaviť ho pre potreby nového kultúrneho a turistického strediska Turína. Vsadenie nových priestorov pre dve súčasne prebiehajúce výstavy je „hrou objemov“ vo

vnútri priemyselných hál. Mierne zašlé povrchy historickej stavby sa tu stretávajú s novými materiálmi súčasných prvkov. Úspech výstavy „Fare gli Italiani“ (Výroba Talianov) v roku 2011, na 150. výročie zjednotenia Talianska, umožnil kompletne otvorenie komplexu v roku 2011, vďaka čomu dielne OGR prešli prirodzene do novej etapy života.

Erika Bossum,
doktorandka Univerzity vo Verone,
Taliansko

Ing. arch. Nina Bartošová,
Fakulta architektúry STU v Bratislave

Foto: Mattia Boero

Zdroje:

- [1]DANSERO, Egidio, ROTA, Francesca. *S. Torino: la città, la fabbrica, il paesaggio industriale. Una lettura alla luce dei recenti processi di trasformazione urbana.* Milano: Franco Angeli, 2006, s. 245 – 267
- [2]Officine Grandi Riparazioni [online]. [cit. 2012-05-01]. Dostupné na: <http://www.officinegrandiriparazioni.it/>
- [3]MUSSO, Stefano. *La Fabbrica per antonomasia del Borgo.* In *Officine Grandi Riparazioni: fucina di treni e di vite.* Rivista museo Torino. Numero speciale, január 2011, s. 11 – 14
- [4]BAIETTO, Armando. *Il Maglificio Calzificio Torinese e le OGR a Torino.* In *RONCHETTA, Chiara, TRISCIUOGGIO, Marco (eds.). Progettare per il patrimonio industriale.* Torino: Celid, 2008, s. 287 – 296

Výstavné prvky architektov 5+1AA výrazom kontrastujú s pôvodnou architektúrou, ale nesnažia sa jej konkurovať, umožňujú to ich menšia mierka, ktorá dovoľuje vyníeť industriálnej atmosfére